

Röportaj
Celil ÇINKIR

YAŞAR KEMAL'İN ÜNLÜ ROMAN KAHRAMANI İNCE MEMED'E EŞKIYALIĞIN İNCELİĞİNİ ÖĞRETEN GEBENLİ ÜNLÜ EŞKIYA KOCA AHMET AĞA – II. BÖLÜM

Koca Ahmet, Kozan'da üç-üç buçuk sene kadar hapis yattıktan sonra ışıkiyalar için 1933 yılında bir af çıkıyor ve o aftan yararlanarak tahliye oluyor. Koca Ahmed'in tahliyesinden sonra Kozan'ın Sarıçam bölgesinde Tırmılhöyük denen yerde otuz beş tane ışıkiya kurşuna diziliyor. Dedem cezaevinden tahliyesinden sonra yine Yoscu ve Ilık falannan Tokmaklı'da buluşuyor. Tokmaklı'da Efe Kâ, (Hacı Kâ) yanlış mı söylüyorum bilmiyorum, bunların oraya geliyor dedem. Orda yine silahlanıyor. Ordan tekrar dağa çıkıyor.

Efendime söylüyem, Yosçu'ya ve Ilık'a diyor kine, Kadirli'ye olduğu için onnar, Yanık Abdilla, Çukuradıyamış diyor, Kadirli'de. Bunu bana bulun diyor. Yanık Abdilla'nın sazlıkların arasına gizlenerek yaşadığını ve orada yattığını söylüyor dedem. Yosçu ve Ilık Yanık Abdilla'nın izini aramıya gidiyollar. Ilık ve Yosçu birkaç gün sonra tekrar geliyor ve diyorkine, böyle böyle Ahmet Ağa, Yanık Abdilla'ya sazlıkta bulduk diyor. Ilık diyorkine bırak ta biz vuralım Ahmet Ağa diyor. Dedem diyorkine yooook, bunu vurmak Allah indinde benim hakkım diyor. Aynalı Ahmed'i kendisinin vurmadığı belli oluyor. Orda da diyor kine Ahmet pisi pisine getti zaten diyor. Yani bir dedikodu olduğu ortaya çıkıyor.

Efendime söylüyem, ordan Çukurâ'ya gidiyor ve Yanık Abdilla'ya sazlıkta vuruyor. Tabi Yanık Abdilla da dedeme kurşun sıkıyor ama dütturamıyor. Koca Ahmet bir tane sıkıyor, dütturuyor ve tek kurşunнан işini bitiriyor.

Efendime söylüyem, ondan sonra geliyollar bu Kale, Kale'nin (Geben Kalesi) üstünde kalıyollar. Yedi tane ışıkiya. Yedi kişi ışıkiyalar.

Celil ÇINKIR: Kale'nin içinde mi kalıyorlar?

Ahmet Ağa: Hayır Kale'nin üst taraflarında, yukarıda dağda kalıyollar. Kayrannı tarafında. Burada kalıyollar. Şu, koyun yolu derik, bu koyun yolunda da bizim köylüler falan şaaparlarmış, konarlarmış. Göçebe olarak.

Efendime söylüyem, Koca Ahmet burda Kala'nın üstünde yatarken bir gün, tabi ki kendi aralarında nöbet dutallarımış. Nöbet dutan ışıkiyaların biri diyorkine, Ahmet Ağa diyor, bir kişi geliyor diyor. Bir ses geliyor diyor. Koca Ahmet diyorkine, o bir kişiye biz yedi kişiyik diyor. Bir seslen bakiim kimimiş diyor. O arada nöbetçi sesleniyor. Bir bayan sesi geliyor. Gele gele geliyorkine bir Yörük kızı.

Koca Ahmet; buyur kızım derdin ne? Nerden geliyon, neriye gediyon? Diyor. Korkma ben Koca Ahmet'im diyor. Korkmana gerek yok diyor. Akşam akşam derdin ney diyor. Kızı babası gönülsüz bir yere vermişimş. Kızın da gocası asgere gitmiş. Gocası asgere gidişik evde çok zulüm görmüş, Yörük kızı da baba ocaana gitmek için kaçmış geri. Babaları da Meyremçil

Yaylası derik, o tarafta konuluyumuş. On çadırlarımıŖ bunnar orada. Koca Ahmet'in, yanında bir tane Kürt varımıŖ, o biraz etaana düŖkünümüŖ. O Kürt, Ahmet Ağa diyor, bunu babasının evine ben götüreceem diyor. Dedem Ŗüpeleniyor bundan. Tamam diyor, götür diyor. Götürme dese kendini vuracak. Onuyunan hep ters düŖşellerimiŖ. Fikirleri ayırıymıŖ.

Efendime söyleyem, yalnız diyor ben Ŗu gavŖakta önleminizi aliyim diyor dedem. Bir dere yatağı varımıŖ. Ben onun için yukarı çıkıyım diyor. Tabi yukarı çıkacaana ormannığın içinde bunnarın peŖine düŖüyor. Takibe alıyor. Dere yatağına varıŖın, arkadaŖı olan Kürt, Yörük kızına saldırıyor. Yörük kızı vıykırıyor. O arada zaten Koca Ahmet, hazırlıklı. Üç tane orda ona sıkıyor. ArkadaŖını vuruyor. Ordan alıyor götürüyor kızı. Kızın babasının çadırına eletip bıraktıktan sonra tabi ki bu kız akŖamın bir saatinde geliŖin, gardaŖları n'oldu falan derler. Kimisi silahana zorladiyor, kimisi zopıya zorladiyor.

Kız elini galdırıyor böyle, diyor ki: "Beni kurtaran Koca Ahmet diyor. Benim için arkadaŖını vurdu diyor. Koca Ahmet olmasa ben öldüyüdüüm, bittiyyidim diyor. Filan yerde arkadaŖını vurdu diyor. Tertemiz geldim ben babamın ocaana diyor."

Orada kızın babası, Aydınını bunlar Yörük dediğimiz, kızın babası diyorkine; Dedemin ismini duyarımıŖ Koca Ahmet'in ismini. Koca Ahmet'e ekibini al da gel diyor. Ordan ekibini almiya gidiyor. Koca Ahmet dönüp ekibini alıyor ve tekrar Aydınının yurduna varıyollar. On çadırmıŖ bunnar, her gün bir çadırda ağırlanıyollar. Bunnara mal kesiyollar. Kızın babası en son diyorkine. Bir teneke altın para çıkarıyor, Koca Ahmet'e vermek için. "Koca Ahmet" diyor, sen benim namusumu korudun, kolladın diyor. Bu da senin hakkın diyor. Dedem diyorkine, Koca Ahmet, yooo bu benim hakkım değıl. Ben namus yüzünden dağa çıktım, bu hallere düŖtüm diyor. Ben para için hiç biŖey yapmadım hayatımda diyor. Parayı geri itiyor eliyinen. Ve ööle diyeŖik yine bir koç daha kesiyollar. Orda koçu kavurma yapıyollar bunnar, dağıarcık derik biz, bu dağıarcığın içine koyuyollar eti. Bir hafta yedik bu eti diye annattığını biliyorum dedemin.

Ve burda sevdiğı insannar varımıŖ tabi. Bizim köyde Tecirlioğulları adında Höstürük derik, onnar da burada konuluyumuŖ. Höstürük'ü çok severimiŖ dedem. Rahmetli Höstürük'ü. Höstürük'e bir gün bir Ŗaka yapmak ister dedem. Dedemin arkadaŖları olan ıŖkıyalar hemen inmiŖler çadırın oruya. Koca Ahmet saklanmış çalıların arasına, bir çalının arkasına. ıŖkıyanının birine demiŖkine. Sen git de Ŗundan para iste demiŖ. Altın iste, para iste, bilmem ne istersen iste demiŖ. Naapıcı bakiyim demiŖ. Denemek için, Ŗaka yapmak istemiŖ. VarmıŖ ıŖkıya, demiŖkine; Höstürük demiŖ bize Ŗu kadar parıyanan Ŗunnarı Ŗunnarı hazırlıyacın demiŖ. ıŖkıyaların diyeŖini duyunca Höstürük, telaŖlı kalmıŖ. Bir yandan malı, mülkü, parayı getirmeye giderimiŖ. Bir yandan da dermiŖkine, yahu siz buruya gelmiye gelemesiniz bizim Ahmet yiğen olmasa demiŖ. Bu işin içinde bir iş var demiŖ. Dedem çalının arkasından kahkahayınan gülmüş çalının arkasından. O annatır, onnarın çocukları annatır bu olayı. Koca Ahmet çalının arkasından çıkıvermiŖ. BakmıŖ ki Koca Ahmet geliyor. Höstürük, dedeminen sarmaŖ dolaŖ olmuŖlar. Bunun senin işiyn olduğunu tahmin ettiyyidim Koca Ahmet demiŖ. Sen olmasan bunnarın buruya gelmesine imkan ve ihtimal var mı demiŖ. Çocukları bu olayı

annatırken bizlere, dedeyin çok emeği var bizlerde derler. Onun sayesinde buralarda rahat yayladık ve yaşamış atalarımız deller. Efendime söyleyem Koca Ahmet'in böyle bir yaşantısı olmuş.

Bu Kambur Yüzbaşı olayına girmek istiyorum. Kambur Yüzbaşı, dedemin ışkıya çıktığı dönemlerde, burda bizim emmilerimizi, dayılarımızı, dedemin dostlarını, Koca Ahmet'in dostlarını sıkıştırmış ister istemez dedemin yerini öğrenebilmek için. Koca Ahmet'i bulun getirin dermiş. Bunları nece Maraş'a yollamış dağdan yayan. O zaman yol falan yoğunmuş Maraş'a. Araba yok ki yol olsun. At sırtında gidellerimiş. Çoğu zaman da yayan gidellerimiş. Koca Ahmet'in ırahmatlık anası, Cırrık Elif dediğimiz, Koca Ahmet'e habar yollamış. Böyle böyle oğlum demiş. Karagol kumandanı Kambur yüzbaşı böyle böyle yapıyor bizlere demiş. Koca Ahmet, tamam ana ben o işi hallederim demiş. Andırın'a yüzbaşının evine inmiş bir sabah ışkıyalarınan barabar. Gapisini çalmış. Gapisini çalmış, Kambur Yüzbaşı dedikleri şahıs gapıyı açışın, Koca Ahmet silahı ağzının içine dayamış. O arada hanımı çıkmış gelmiş gapıya noluyor diye. Dedem Kambur yüzbaşıya senin diri diri derini yüzerdim amma seni demiş şu iki çocuğuna bağışlıyorum demiş. Ben hata yapmadım demiş. Kanuna garşı suç işlemedim ben demiş. Kimsiye gaspetmedim, kimsenin namusunda, ırzında gözüm olmadı demiş. Koca Ahmet benim demiş. Yakalayabiliyorsan beni yakala demiş. Senin sorunun emmileriminin, dayılarımınan, akrabalarımınan deel demiş. Senin derdin beniyinen demiş Bir daha demiş onnara ilişmiyeceen demiş. Yakalayabiliyorsan bak aha ben karşıdayım beni yakala demiş. Bir daha o insanları ırahatsız edersen senin derini diri diri yüzerim demiş. O arada hanımı Kambur Yüzbaşı'ya söz verdirtirmiş. Emmisini, dayısını bir daha rahatsız ettirmiyeyeğine dair. İçerde olanları da serbest bıraktıracığına dair söz verdirtmiş. Şimdi o zamanın insanları o zaman olan bu olayları annatırlar. Ondan sonra köylü, bu köylü, devletten de zulüm görmemiş dedemin yüzünden. Işkıyadan da zulüm görmemiş. Böyle bir yaşantısı varmış Koca Ahmet'in. Böyle annatırlar.

Efendime söyleyeyim, Koca Ahmet, Tabi ki o ilk hanımından ayrılmış Aynalı Ahmet olayından sonra mı bilemiyorum. O hanımından bir kızı var. Döne Halam.

Celil ÇINKIR: Döne halanız hayatta mı? Yaşıyor mu?

Ahmet Ağa: Evet hayatta. Sağ daha. Maraş'ta ikamet ediyor. Aksu'da. Efendime söyleyem, Koca Ahmet'in iki, ondan sonra Topbaşın kızı Hatçe, benim öz ebem, öz ebeminen evleniyor. Öz ebemden Koca Ahmet'in, babamla öz halamın arasında, dört beş tane çocuğunun öldüğünü biliyorum. Duyuluyor. Hatta babamın adını da Abdurrahman Abdil koyuyor. Ziyarete götürülüyor. Kumarlı tarafında bir ziyaret yeri varmış. Babam da küçük yaşta ölmesin diye götürüyorlar ziyaret yerine. Çok tesirli bir ziyaret yeriyimiş orası. Ebem ırahmatlık demişkine, bey demiş bu çocuğu (babam için diyor) ziyarete götürerek demiş. Kumarlı tarafından olduğu için ebem. Ziyarete götürülüyor. Orada altı tane mal kestğini biliyorum dedemin babam için. Tüccarımış dedem. Tabi ki bunnar ışkıyalıktan sonra oluyor. Altı tane malı kurban ettiğini biliyorum. Halamdan önce de çocuğunun öldüğünü biliyorum. Halamdan önceki iki tane çocuğu ölüyor. Halamın ismi Durdu'dur. Yani ölümler dursun diye

bu ismi koyuyollar. Babamın ismi de Abdurahman olduğu için ikinci bir ismi takmışlar. Abdil. Abdil yaşasın anlamındadır. Böyle bir şey. Burda da Osman derik, Tıkış Osman. Hafızımış. İlmi güçlü bir adamımış. İnancılı bir adamımış. Emmisi yine. Koca Ahmet’in emmisi. Babamı ziyaretten getirdikten sonra, bir tane de evde kesiyor. Adak kurban adamışımış. Tıkış Osman’ı çağırıyor Kur’an okusun diye. Böyle olunduğu biliniyor efendim.

Koca Ahmet, Kozan Cezaevi’nden ışkıyalık suçu için çıkarılan af kanunuyla çıktıktan sonra, tabi ki Koca Ahmet’in Diyarbakır’da çekeceğı beş yıllık bir hapis cezası daha var, duyduğum kadarıyla. Tabi ki burda Koca Ahmet’in beş yıllık hapis cezası affa uğramıyor.

Celil ÇINKIR: Cezayı çekiyor mu yoksa yoldayken affa mı uğruyor?

Ahmet Ağa: Beş yıl yattığını biliyorum. Hatta bacısı o zaman ağıt bile yakıyor. “Gayranlı’nın kara daşı, gardaşcaazım çeltik ekti biçemedi” diye. Bildiğim kadarıyla Koca Ahmet Diyarbakır hapısanesinde beş yıl yatıyor. Diyarbakır’a vardığında belli bir yerden itibaren yayan gidiliyor. Trenden indikten sonra. Böyle, eski adamların annatışlarına göre. Püsen püsen yağmur altında gidiyollar. Islanıyollar iyicene. Cezaevine varıyor. Kaçınıcı koğuşa verdilerise artık. Koğuşa varıyor. Tabi, üşüdüğü için, zobanın başına oturuyor, gapıdını çıkarıp. Bir sigara doluyor. Sigarayı içerken, koğuş ağası varımış Malatyalı bir Kürt vatandaşı. Geliyor buna birkaç depik, yumruk vuruyor. O arada dedem ayağa fırlıyor. Koğuştakilere diyorkine, arkadaşlar bununla beni başbaşa bırakacaksınız diyor. Benim siziyeinin alıp vermediğim bir şey yok diyor. O arada onunla orda kavga yapıyor. Malatyalı vatandaşı birkaç sefer ranzalarla kucaklaştırıyor. Duvara çarpıyor, yere çarpıyor, iyicene hırpalıyor bunu. O vatandaş orada birkaç gün içinde iç kanamadan ölüyor. Dostlarının birinin annatmasından duyduğuma göre bu olaydan dolayı hiçbir ceza yemediğini biliyorum.

Efendime söyliyem, Kozan’dan sonra gittiğı Diyarbakır’daki koğuş ağası öldükten sonra tabi ki koğuş ağalığı kendine geçiyor. Koğuş ağalığından sonra, orada çay ocağını falan işletiyor. O çay ocağından bir lira para yemedim dediğini biliyorum. Ben de torunuyum. Dedemin biz de kalıntısı hiçbir şeyi yok çok şükür. Tarlaların parası ırahmatlık ebemin baba tarafından ödeniyor. Ebem almıştır. Kredi çekilmiştir. Ebem ödemiştir. Biz de hiçbir şeyi yoktur. Efendime söyliyem, Koca Ahmet’in çay ocağının gelirini garibanlara dağıttığı biliniyor. Diyarbakır hapis cezası da böyle bitiyor. Beş yıl sona ermiş oluyor. Efendime söyliyem, tabi ki, ışkıyalık devri bittikten sonra, tabi ki.

Efendime söyliyem, ışkıyalık devri bittikten sonra, ışkıya iken şöyle bir şey oluyor. Orasını es geçmiyelim. Dağda ışkıya iken Koca Ahmet, tabi ki bir de kardeşi var. Kardeşi biraz hırslı imiş. Biraz da etaane düşkünümüş. Hırslıyımış, mal mülk davası. Efendime söyliyem bu Koca Memmet dedikleri kardeşi eteğine çok düşkünümüş. Tabi ki, Koca Ahmet dağlarda gezerken bu ışkıya Koca Ahmet’e sığınarak, onun adını kullanarak, bu köyde zulüm de etmişler halka. Tarla takım almışlar. Efendim milletin namusuna Koca Ahmet milletin namusunu koruyup kollarken, Koca Memmet denen kardeşi, eteğine düşkün olduğu için, onun bunun karısına kızına sarkıntılık yaparımış. Tabi ki bu bir de eğitimciymiş. Bu da nasıl bir eğitimciymiş ben de

bunu anlamış değilim. Bu anlatılanlara bakılırsa bir eğitime yakışmayacak işler, yaptıkları. Bunları ben söylemiyorum.

Celil ÇINKIR: Eğitimci demek öğretmen demek değil. Köy enstitülerinde eğitim görerek okuma yazma öğrenen ve çeşitli mesleki konularda bilgi sahibi olan insanlardır. Bunlar 1930'lu ve 40'lı yıllarda ilkokul 3. Sınıfa kadar çocuklara okuma yazma öğretirler idi. Bunları günümüzdeki öğretmenler ile bir tutmamak gerekir. Aynı kefeye koymamak gerekir.

Ahmet Ağa: Evet. Efendime söylüyem, Böyle bir şeyi varımış. Koca Ahmet, ışıya iken o zamanların Müftü lakaplı Abdullah Yaycıoğlu, Yaycıoğlu İbrahim Ağa'nın oğlu,nu vurduracak olmuşlar dedeme. Andırın'ın ileri gelen ailelerinden bazıları amcama gelerek Abdullah Yaycıoğlu'nu dedemin vurması için girişimde bulunurlar. Andırın'ın Kayıranlar'ı, Geben'in Kayıranlar'ı. Bunu kim vurabilir diye düşünüyorlar. Yaycıoğulları CHP'yi desteklellemiş, bizim Kayıranlar da Demokrat Partisi'ni desteklellemiş. Kim vurur bunu diye araştırıyorlar. Vursa vursa bunu Koca Ahmet vurur diyorlar. Kimi var bu Koca Ahmet'in diyorlar. Koca Memmet var gardaşı. Bununla ona ulaşırız diyorlar. Bunlar benim tahminim tabi ki. Efendime söylüyem, o zamanın Durdu Beğ, Ziya Beğ bunlar umum meclis azası seçililer. Durdu Beğ'in soy ismi Kayıran. Durdu Beğ ile Ziya Beğ dedemin amca çocuklarıdır. Efendime söylüyem Durdu Beğ, Ziya Beğ Koca Ahmet'e nasıl yetişirlik diye düşünülleri. Kardeşi Koca Memmet kanalıyla yetişirlik deller. Dedeme ışıya iken habar yollamışlar. Efendime söylüyem, bu arada buraya gelmiş Mustafa Ağa, benim duyduğum. Benim duyduğuma göre Mustafa Ağa, burada yine Kayıranlardan Mustafa Ağa'nın evinde toplanılmış. Abdullah Yaycıoğlu'nun bu toplantıda kalemi kırılmış. Tabi ki dedemin kafasına nasıl girebilir ve kabul ettirebilirlik diye düşünülleri. Abdullah Yaycıoğlu'nu nasıl öldürttürebilirler. Abdullah Yaycıoğlu'nun Tokmaklı tarafında bir evi varımış. Bir de Andırın'da yayla evi varımış. Andırın'daki yazlık evinin oraya pusuya yatmış Koca Ahmet. Pusuda bir gün yatmış, iki gün yatmış, Abdullah Ağa rast gelmemiş. Üçüncü gün pusudayken bir bakmış ki, vurduracak olan Ziya Beğ'in Abdullah Yaycıoğlu'nun evinden çıktığını görmüş. Evinin orada pusuda beklerken. Koca Ahmet Ziya Beğ'in yakasına yapışmış. Yakasına yapışışın o anda panikten, Koca Ahmet'ten korkusundan tirtir titreyerek emmi gurban oluyum biz ettik sen etme diye yalvarmaya başlamış. Koca Ahmet, ulan şeref haysiyeti noksanlar demiş, bana suçsuz günahsız adamı mı öldürtecektiniz demiş. Bir daha bana emmi diyep de kapıma gelmen demiş. Çekmiş gelmiş yani. Vurmamış Abdullah Yaycıoğlu'nu. Ondan sonra Abdullah Yaycıoğlu ile çok sıkı dostlukları olmuş dedemin. Abdullah Ağa Koca Ahmet'i çok severimmiş mertliğinden dolayı. Efendime söylüyem bu böyle gelmiş geçmiş.

Bu Ziya Beğ olayına girmek istiyorum. ışıyalıktan sonra, Ziya Beğ, dedeme oy diye gelmiş. Dedem tabi ki, kendi emmilerinden soğumuş. Kendisi dağlardan ışıyaları bu köye indirmezken, köyün halkını korurken, kendi emmileri, böyle Koca Memmet gibi kardeşi falan köylülere zulüm etmiş. Çeteleşmişler. Efendime söylüyem, Koca Ahmet, tabi ki emmilerinin yahut onların çocuklarının gittiği yere gitmemiş parti olarak, CHP'ye gitmiş. Aha o zamanların Atatürk'ün partisine. Hatta Ziya Beğ, milletvekilliğine adaylığını koymuş. Bir gün bizim eve gelmiş. Koca Ahmet'in evine gelmiş. Ağırılık kapı derik biz evin girişi. Dedem o arada ebemle

barabar ateş yakmışlar, geçmiş gün bulgur kaynatıyollarıymış. Ziya Beğ tutmuş, çıkmış gelmiş. Demiş ki: Emmi, emmiiii, demiş yoldan aarı, Meclis'e gireceem meclise derimiş, mebbus olacağım derimiş. O arada gelmiş, bu seçimde reyini bana ver emmi demiş. Dedem açıktan giderimiş CHP'ye. O arada demişkine, "Emminin evine de oy diye mi gelinirimiş."İyi gününde iyi oldunuz, kötü gününde yakınından geçmediniz demiş. Şimdi de demiş oy diye mi geliyorsunuz demiş. Bırak mebbusluğu sen Bakan olsan gene sana oyumu vermem demiş. Defol git ulan demiş. Kıçına bir depik vurmuş. Koca Ahmet öyle mert bir insan idi. O sırada ebem ırahmatlığın şöyle dediğini söyleller. Emmi dediğin var ya demiş şu yanan ataşı görüyon mu demiş, içine atar yakar seni demiş. Emmiyin izinden çıkmayacaksın demiş. Tabi ki bu siyasetin, Koca Ahmet'in siyasetinin bedelini bizler çok ağır ödedik, halen de ödüyoruz. Yani emmiler olsun, tabi ki Işkuya Koca Ahmet'i tanımadığımız, bilmediğimiz için annatanlar dost mu, düşman mı kim bilir. Bişey anlatılmıyor. Bir oğlu olduğu için, yani arkası sağlam olmadığı için oğlu tek başına olduğu için oğlunu kısıktırmış emmi dayıları. Sıkıştırmışlar babamı hep. Bunlar halen de siyasetin içindeler. Bunlara oy da versek yaranamaz haldeyik şimdi. Bunlar kazansalar da kazanmasalar da, biz oy versek te vermesek te biz bunnara oy vermemiş oluyoruz. Böyle bir hayatımız oldu gerçekte. Bu siyasetin acısını en fazla çekenlerden birisi de benim. Belki de dedemin adı sebebi olduğum için mi bilmiyorum. Acısını çok çektim ben bu siyasetin. Bu ailenin bir ferdi olarak ben her şeyin hayırlısını diliyorum.

Devam Edecek